Autor Guste Santini
Subota, 14 Listopad 2000 14:30

Pojam stagflacija označava povećanje cijena i povećanje nezaposlenosti, odnosno smanjenje proizvodnje. Danas se u Hrvatskoj još nisu ispunili svi uvjeti da bi stanje mogli identificiraci sa stagflacijom. Možda bi se prošla godina mogla nazvati tim imenom. No bilo kako bilo **stanje u privredi je zabrinjavajuće i kretanja, kojima smo svjedoci, ne daju temelja za optimizam. Što više, za očekivati je pogoršanje privredne krize.**
Da je stvar zabrinjavajuća jasno ukazuje i odlučan stav HNB što smo citirali u prethodnom napisu. Ni najveći optimisti ne očekuju do kraja godine smanjenje nezaposlenosti. Čak ako, neopravdano, izostavimo dugoročne implikacije tekuće ekonomske politike i stanje krize moramo si postaviti pitanje ima li izlaza? I odmah potom: Koja je cijena izlaza iz ovog prilično kompliciranog stanja?

Na ovim stranicama je o izlazima, cijenama izlaska kao i o načinima izlaska, bilo implicite bilo eksplicite, pisano gotovo u svakom napisu. Ostaje činjenica da ove stranice nisu dovoljno uvjerljive za obnašatelje današnje vlasti. Jasno je da je moguće provoditi bilo kakavu politiku ali nije to moguće bez plaćanja primjerene cijene za provođenje odnosne politike.

Zaduženje Hrvatske države mora se nazvati alarmantnim. Zduženje nije moguće smanjiti u sagledivom vremenskom horizontu. Ono što je moguće očekivati jest da zaduženje sporije raste nego što se je ono povećavalo zadnjih godina (posebno od 1995. godine - Vidi Privredna kretanja). Obiteljsko srebro, iako nismo za to ovlašteni (u intergeneracijskom smislu), rasprodaje se i ide u finalnu potrošnju, posebice javnu potrošnju. Stanje institucija koje pokrivaju opću i zajedničku potrošnju mora se nazvati zabrinjavajućim. Bankarski sustav je internacionaliziran i sve "hrvatske " banke imaju manji temeljni kapital od Zagrebačke banke. Priča koja se zove sanacija bankarskog sustava iznosila je 50-tak milijardi kuna (više od ovogodišnjeg proračuna). Pridoda li se navedenom i broj banaka u stečaju ostaje tek da se isporuči konačni račun svekoklike politike HNB zadnjih godina. Lokalna vlast je materijalno ovisna od centralne vlasti i u dogledno vrijeme lokalna uprava i samouprava ne može računati na značajnija sredstva. I tako dalje. I tako dalje.

"Politika noja" naprosto više nije moguća. Dobro je da je Predsjednik države ukazao na probleme iako ih nije specificira (konačno to i nije njegov posao). Vlada još uvijek nije podastrla podatke javnosti o stanju hrvatske privrede i društva u cjelini. Ono je zabrinjavajuće. **Hrvatski državni sabor snosi značajan dio odgovornosti za postojeće stanje danas i još više jučer. Naime, "lokalpatriotizam" saborskih zastupnika rezultirao je "nagodbom" i proračun se je iz godine u godinu snažno povećavao uz stagnirajuću proizvodnju. Cijena te i takve politike Hrvatskog državnog sabora je postojeći dug i prodano obiteljsko srebro. To što je oporba glasala - prijašnjih godina - protiv tek je blago negodovanje u odnosu na problem o kojem je bilo riječi prilikom izglasavanja proračuna kao i mulitiplikativnih implikacija tako rastućeg proračuna. I sada se ništa ne mjenja. Hrvatski državni sabor ne otvara raspravu o stanju u privredi već ćeka novi proračun kako bi bilo sve po starom.**
Ministar financija ukazuje na dramatičnost koja je prisutna u proračunu (dovoljno je spomenuti zahtjev za dodatnim zaduženjem nazvan "mostom") ali ipak većina smatra sve će se to ipak zadovoljavajuće rješiti. Ističem da više nema prostora za ovakav proračun, za ovakvu poreznu presiju, itd.

Treba učiniti svaku moguću aktivnost koja će smanjiti troškove. Stoga i predlažem ekspertne timove koji će ispitati stanje u djelu bankarskog sustava koji je u stečaju. Ako se ne poduzmu mjere i ne upravlja gubitkom koje te banke stvaraju to može značiti da postoje jasni interesi da se to ne učini. Analiza što se je događalo u bankarskom sustavu jest obaveza Ministarstva financija, prije svega. HNB treba pomoći u analizi proteklog. Pri tome, to valja sasvim precizno reći, to je posao nezaposlenih u spomenutim institucijama kako bi se objektivizirali nalazi. Političke stranke bi putem saborskog odbora nadzirala tijek analize. Ako se je mogla formirati Komisija za Večernji list kako je moguće da se ne može formirati komisija za analizu stanja i, temeljem istog, donijeti potrebne odluke kako bi se gubici smanjili. Dovoljno je intervjuirati predsjednike banaka u stečaju da se, u kratkom vremenu, smanje troškovi.

Jednako je pitanja tko je i zašto doveo agrarni kompleks u stanje u kojem je ono danas. Drugim rječima, da li se ovakav agrarni kompleks može prilagoditi u tatom vremenu pravilima WTO-a?

Poduzeća koja idu u stečaj također zaslužuju veću pažnju. Rashodi proračuna pokazuju da država ipak povećava izdatke za socijalni mir. Ono to može danas. Dvojim da će to moći i sutra.

Iako je čitalac očekivo napis na temu inflacije posebno monetarnu interpretaciju ja sam želio istaknuti prioritet realnog sektora. Odnosa ponude i potražnje jest važan, ali to je samo vrh sante leda. Izabrao sam iznijeti pristup da ukažem na stanje koje je rezultiralo povećanjem nezaposlenosti i rastom cijena. Još je bitnije da naglasim da su stvari isuviše ozbiljne da bi se mogle dalje odgađati. Jasno je da se radi o inflaciji troškova. Naprosto količina novca u opticaju, iako se zadnjih mjeseci povećala, nije uzrok rastu cijena. Zato i sumljam da će restriktivna monetarna politika rješiti problem. Ona to naprosto nije u stanju i to nije "njezin" dio inflacije. Inflacija je posljedica stanja u realnom sektoru. HNB mora iznači načina da pomogne oživljavanju realnog sektora. Restriktivna monetarna politika ne može srednjeročno smanjiti inflaciju ali može bitno produbiti krizu sa dugoročnim posljedicama.